

L'educació a peu de terra

L'evolució de l'educació ambiental als Països Catalans passa inevitablement pels esforços que algunes entitats bancàries han realitzat en aquest sentit més enllà de l'empenta de les administracions. La Caja de Ahorros del Mediterráneo, Caixa de Balears i Caixa Catalunya han apostat fort per la construcció de centres d'educació ambiental.

Els tres centres a la web

Los Molinos:

www.cam.es

Can Tàpera:

www.sanostra.es

Planes de Son:

www.caixacatalunya.es

Els programes d'ensenyament bàsic aposten per la transversalitat de l'educació ambiental, però, malgrat aquesta tendència afermada els darrers anys, el coneixement del medi continua requerint anar més enllà de les parets de les escoles per aprofundir en les matèries relacionades amb la natura i els impactes que rep de l'activitat humana.

La creixent importància de la formació integral es remunta a la Cimera de la Terra de Rio de Janeiro (1992). L'educació ambiental, igual com la comunicació, es va començar a reivindicar ara fa una dècada com a eina cap a la sostenibilitat del planeta mitjançant la participació social.

Més enllà de l'empenta de les administracions –Catalunya disposa de l'Estratègia Catalana d'Educació Ambiental–, les grans entitats bancàries han pres la iniciativa quant a l'oferta d'infraestructures d'ensenyament als Països Catalans. La Caja de Ahorros del Mediterráneo (CAM), Caixa Catalunya i Sa Nostra, Caixa de Balears, són les entitats pioneres que han invertit una major quantitat de fons en aquesta matèria.

Als setanta, Los Molinos. El director del Centre Educatiu de Medi Ambient de la CAM, Los Molinos, a Crevillent (Baix Vinalopó), Octavio Vicent, recorda que l'entitat va posar en marxa la transformació de l'alberg en centre educatiu a partir de 1979: "Era una apos-

ta estranya, però el temps ens ha assegurat que era molt encertada”.

Aquestes instal·lacions d'unes setanta hectàrees, situades a uns cinc quilòmetres d'Alacant, consten de diversos edificis, entre els quals destaquen els tres molins fariners d'eix vertical i les cases pairals. De fet, una de les accions d'aquest centre es basa en la recuperació de la maquinària antiga de la indústria tèxtil de Crevillent.

La construcció més emblemàtica és l'aula del laboratori, construïda el 1985 amb criteris bioclimàtics a fi “d'estalviar energia convencional –sense calefacció ni aire condicionat– i alhora perquè serveixi de recurs didàctic”.

Entre les àrees de treball es troben: les energies alternatives, el bosc, l'astronomia, la biologia i la geologia, la interpretació ambiental, l'agricultura, els tallers etnogràfics, el reciclatge, els ocells, etc. Les visites al centre s'han de fer mitjançant associacions, col·lectius o escoles, tot i que disposen de vuit cabanes de fusta per a allotjament. Cada any hi passen al voltant d'11.000 persones.

Los Molinos també és el coordinador autonòmic del pla d'escoles associades de la Unesco (una xarxa internacional de 8.000 centres, més de 200 a l'estat espanyol).

Per a Octavio Vicent, els centres d'aquestes característiques són “necessaris, i cal que augmenten tant la seua quantitat com la qualitat”.

Una cultura dels valors. L'Obra Social i Cultural de Sa Nostra, Caixa de Balears, va obrir el centre de Can Tàpera el 1994 a Sant Agustí (Palma). Envoltat de 12 hectàrees de bosc mixt i de garrija amb pins, Can Tàpera alberga un immens ventall d'activitats destinades bàsicament a la població escolar. Els estudiants que hi passen –uns 7.000 l'any– han de treballar el material didàctic abans d'anar-hi. La institució, a més de fer campanyes de conscienciació, va iniciar el 1995 una nova línia de treball amb el centre sa Canova, una finca agrícola experimental a sa Pobla, al nord de l'illa de Mallorca. A més, s'han portat activitats a Menorca i a les Pitiüses.

El responsable de Medi ambient, Bartomeu Tomàs, assegura que l'objectiu

de la Fundació és “posar a l'abast de la població escolar recursos didàctics per tal que els alumnes coneguen en profunditat els aspectes fonamentals de la natura”.

“L'educació ambiental no formal ha de formar part de la línia educativa de centres. No s'ha de deslligar l'aspecte lúdic de l'ambiental, però sí diferenciar i renunciar a activitats superficials”, explica Bartomeu Tomàs.

En aquest cas, l'edifici de 3.000 m² d'estil racionalista, propietat de Sa Nostra des de 1929, també és molt peculiar.

La seducció ambiental. El Centre de Natura i Desenvolupament Sostenible dels Pirineus les Planes de Son (Pallars Sobirà), de la Fundació Territori i Paisatge de Caixa Catalunya, es va inaugurar a finals de juny de 2002.

El centre és un edifici de nova construcció que ocupa una superfície de 3.000 m², situat a les Planes de Son, a 1.650 m d'altura. L'indret està envoltat de paratges privilegiats dels Pirineus, com ara el Parc Nacional d'Aigüestortes i l'estany de Sant Maurici i el bosc de la Mata de València, l'avetar més gran dels Pirineus.

El director de la Fundació Territori i Paisatge, Jordi Sargatal, argumenta que “Caixa Catalunya fa quasi cinc anys va impulsar aquesta organització a fi de comprar territori per a la conservació, la qual cosa inclou la seua gestió, l'ús públic i l'ús educatiu”.

El Centre de Can Tàpera, situat a Sant Agustí (Palma), ofereix un munt d'activitats destinades bàsicament a la població escolar.

El centre ha estat dissenyat per Francesc Rius, amb criteris de sostenibilitat i solucions que minimitzen impactes sobre el medi. Aquesta infraestructura, promoguda pel grup Arreu, ha necessitat una inversió superior als vuit milions d'euros.

“L'edifici està integrat en el paisatge i parteix de principis bioclimàtics. Una part està semisoterrada, mentre que una de les façanes aprofita l'energia solar amb plaques fotovoltaïques. De fet, es pot saber l'energia que rep la construcció a cada moment”, afirma Sargatal.

Des que ha entrat en funcionament, les Planes de Son ha acollit ja més de 800 escolars i 900 particulars. Les Planes de Son (902 400 973, son@fundtip.com) té una capacitat per a noranta-dues places d'allotjament i disposa de dues aules amb equipament informàtic, un laboratori de recerca, un auditori de 200 places, una ludoteca, un centre de documentació, una mediateca, una biblioteca especialitzada i un planetari. Posteriorment, també disposarà d'un observatori astronòmic i d'un centre de fauna pirinenca.

Maria Josep Picó